

EREDMÉNYKOMMUNIKÁCIÓ

A PROJEKT CÍME: A vizsgádzalkodási felsőoktatás erősítése az intelligens szakosodás keretében
A PROJEKT AZONOSÍTÓSZÁMA: EFOP-3.6.1-16-2016-00025

EJF Nemzetiségi (horvát, német) és Idegen nyelvi Pedagógusképzési és Kutatóközpont Projektjelem az EFOP-3.6.1-16-2016 - 00025 kódszámú projektben

Összefoglaló beszámoló

A 150 éves múltra visszatekintő bajai Eötvös József Főiskola a nemzetiségi pedagógusképzés területén jelentős oktatási tapasztalattal rendelkezik. A főiskola a tanító és az óvodapedagógus képzésben résztvevő hallgatóinak német nemzetiségi, illetve az országban egyedülálló módon horvát szakképzettség megszerzésére kínál lehetőséget. A főiskola fejlesztési tervei közt szerepel a meglévő képzési profil erősítése, valamint a német és horvát nemzetiségi tanító, óvodapedagógus és kisgyermeknevelő képzések, szakirányú továbbképzések fejlesztése, valamint a területhez kapcsolódó tudományos kutatások kiterjesztése.

A Nemzetiségi és Idegen Nyelvi Intézet az EFOP-3.6.1-16-2016 - 00025 kódszámú Projektben felvállalja, hogy létrehoz egy *Nemzetiségi és Idegen Nyelvi Pedagógusképzési és Kutatóközpontot*, melynek célja a 0,5-14 éves korú gyerekekkel foglalkozó nemzetiségi pedagógusok szakképesítése, illetve továbbképzése. A projekt megkezdésekor megvizsgálásra kerül a magyarországi nemzetiségi képzési struktúra és megállapításra kerül, hogy a magyar társadalom a nemzetiségek számára biztosít nemzetiségi óvodákat és általános iskolákat, néhány nemzetiségi középiskolát is. A felsőoktatásban ennek megfelelően történik a nemzetiségi pedagógusok (tanár, tanító és óvodapedagógus) képzése. De a nemzetiségek nem rendelkeznek nemzetiségi bölcsődékkal és a nemzetiségi pedagógusképzésből is hiányzik a nemzetiségi csecsemő- és kisgyermeknevelő. **A csecsemő- és kisgyermeknevelő BA alapszak nemzetiségi szakirány a magyarországi nemzetiségi képzési struktúra hiányzó láncszeme.**

Az Országház felsőházi termében 2019. 09. 19-én megrendezésre kerülő Ösztöndíjas Nemzetiségi Pedagógushallgatók I. Országos Konferenciája egyik programpontjaként ez a megállapítás a nyilvánosság előtt is elhangozhatott (Dr. Manz Adelheid, int.ig.).

1) Online igényfelmérés

a nemzetiségi csecsemő- és kisgyermeknevelő képzésre vonatkozóan

Az online kérdőív elérhetősége: <https://goo.gl/dAxzZf>.

A kora gyermekkori nemzetiségi neveléshez kapcsolódóan a kutatócsoport egy kérdőívet állított össze a nemzetiségi bölcsődei nevelésre vonatkozóan, a **nemzetiségi csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés** szükségességének felméréséhez. A kutatás közel egy éves időszakában (2017. július és 2018. július között) összesen 310 főt sikerült elérni és megszólítani országszerte az online kérdőív által. A partnerintézményekkel való kapcsolat felvételének köszönhetően az ország minden nemzetiségi régiójából érkeztek válaszok: a legtöbb válasz Baranya (29%), Bács-Kiskun (24%), Pest (15%) és Komárom-Esztergom (10%) megyéből érkezett, de Veszprém, Fejér, Tolna, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Vas és Zala megyéből is vettek részt a kérdőív kitöltésében.

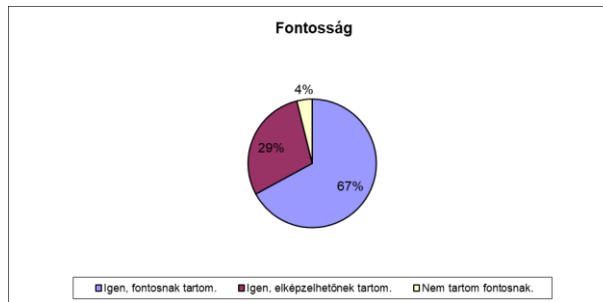
A felmérés alapján német (77%), horvát (12%) és egyéb (4%) nemzetiség volt elsősorban érintett a kérdések megválaszolásában, de a magukat magyarnak vallók is hozzászóltak a kora gyermekkori nemzetiségi nevelés témájához (7%).

A kérdőív kitöltésében résztvevő személyek legnagyobb számban intézményvezetők (28%). A válaszadók 20%-a önkormányzati tisztségviselő, de nagy számban adtak választ tanulók/hallgatók (16%), valamint nemzetiségi származású szülők (15%) is. Az érintettek között szerepelnek továbbá óvodai/bölcsődei dolgozók (5%) és tanítók, nyelvtanárok is.

A településre, nemzetiségi hovatartozásra, érintettségre vonatkozó kérdés mellett a kérdőív az illető személy szubjektív véleményét, elkötelezettségét vizsgálja a nemzetiségi bölcsőde kialakítását illetően. A három kérdés mindegyike erre irányul:

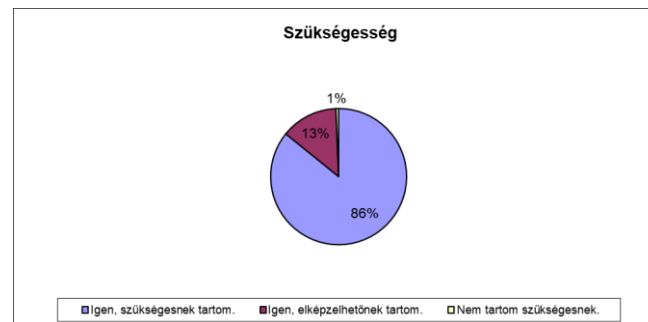
- Fontosnak tartja-e, hogy az intézményében/településén/környezetében a kisgyermek már a bölcsődében nemzetiségi nevelésben részesülhessenek?
- Szükségesnek tartja-e, hogy a kisgyermekkori nemzetiségi nevelés megvalósításához megfelelő kompetenciával és nyelvtudással rendelkező szakembereket képezzünk?
- Megvalósíthatónak tartja-e az Ön intézményében/településén/környezetében nemzetiségi bölcsőde, illetve bölcsődei csoport(ok) kialakítását?

Az első kérdésre adott válaszok (lásd 1. ábra) alapján elmondható, hogy a nemzetiségi bölcsődék kialakításának nagyszámú támogatottsága van az érintettek körében, ugyanis a kitöltők 96 %-a fontosnak, illetve elképzelhetőnek ítéli, hogy a kisgyermek már a bölcsődében nemzetiségi nevelésben részesülhessenek. A kitöltők 4 %-a (2 fő) ezt nem tartja fontosnak.

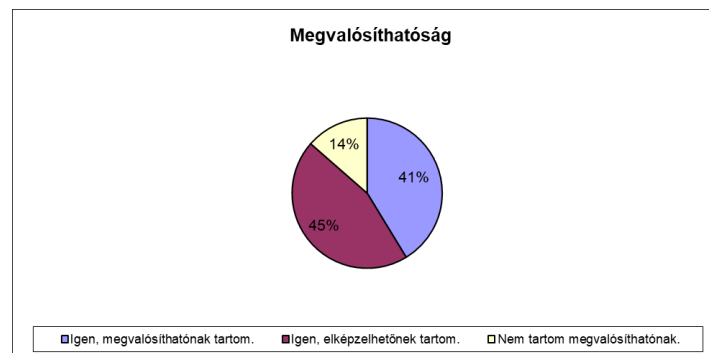
1. ábra: Nemzetiségi nevelés kérdése bölcsődében

A nemzetiségi bölcsődék kialakításának feltételrendszeréhez kapcsolódik a megfelelő képzettséggel és felkészültséggel rendelkező szakemberek képzésének kérdése. A kérdőíves felmérés eredménye azt mutatja, hogy a nemzetiségi szakképzés kiterjesztése rendkívül nagy támogatottságot élvez: a válaszadók 86 %-a ugyanis szükségesnek tartja, hogy a kora gyermekkori nemzetiségi nevelés megvalósításához megfelelő kompetenciával és nyelvtudással rendelkező szakembereket képezzünk. A válaszadók 13 %-a ugyanezt elképzelhetőnek tartja (lásd 2. ábra).

2. ábra: Nemzetiségi szakemberek képzése

A nemzetiségi bölcsődék kialakításának kérdésében (lásd 3. ábra) lényeges, hogy mennyire reális annak a megvalósítása, kivitelezése az egyes régiókban, illetve településeken. Ezt vizsgálta a harmadik kérdés, melynek eredményeképp elmondható, hogy előremutató gondolkodás és pozitív attitűd jellemzi a válaszadók többségét. A kérdőív kitöltőinek összesen 86 %-a lát arra esélyt, hogy a nemzetiségi nevelés már kora gyermekkorban intézményi szinten is megvalósuljon. Viszont azoknak a száma sem elenyésző (14%), akiknek a megvalósítással kapcsolatban kétségeik vannak. Ennek háttérével és okaival a kutatás későbbi szakaszában érdemes foglalkozni.

3. ábra: Nemzetiségi bölcsődék kialakításának kérdése

A kérdőív lehetőséget ad kiegészítő megjegyzések adására. A kora gyermekkori nemzetiségi nevelés témájához fűzött egyes vélemények felhívják a figyelmet a bölcsődék anyagi feltételének kérdésére. Szerintük sok függ attól, hogy fizetős-e vagy ingyenes a nemzetiségi nevelésre szakosodott bölcsőde, illetve bölcsődei csoport. Továbbá a válaszadók közül néhányan jelzik, hogy a kisebb falvakban probléma a gyereklétszám, ami miatt a nemzetiségi bölcsődei csoport kialakítására szerintük nincs lehetőség. Mások viszont kiemelik a játékos nyelvtanulásban rejlő lehetőséget, amihez szükségesnek tartják a megfelelő nyelvtudással rendelkező szakemberek képzését.

A fenti igényfelmérés közvetlenül érintheti az Eötvös József Főiskola jövőbeni képzési kínálatának alakítását, bővítését. A fenti kutatás azt mutatja, hogy igény mutatkozik a Csecsemő- és Kisgyermeknevelő BA képzés nemzetiségi szakirány alapítására és jövőbeni elindítására, amennyiben azt az oktatáspolitikai keretek lehetővé teszik. Ugyanakkor az is látszik, hogy a nemzetiségi bölcsődék kialakításához széles körű összefogás és társadalmi együttműködés szükséges.

2) Csecsemő- és kisgyermeknevelő BA német nemzetiségi szakirány létesítés dokumentációjának kidolgozása és összeállítása

Az online kérdőíves felmérés kiértékelését követően szakmai megbeszélést tartunk és megkezdésre kerül a Csecsemő- és kisgyermeknevelő BA szak nemzetiségi (német) szakirány alapítás dokumentációjának a kidolgozása, ami magába foglalja a Képzési Kimeneti Követelmények (KKK) megfogalmazását, az óra- és vizsgaterv (tantárgyi háló Excel tábla formátumban) összeállítását és a német nyelven oktatott tantárgyak leírását.

A KKK kidolgozásánál a csecsemő- és kisgyermeknevelő szak KKK-ja a kiindulási pont és a nemzetiségi óvopedagógusi KKK szolgál mintaként. Ezek alapján meghatározásra kerülnek a nemzetiségi csecsemő- és kisgyermeknevelő tudása, képességei, attitűdjei, autonómiája és felelőssége pontok.

A kétnyelvűség megvalósításában hivatkozva a 17/2013. (III. 1.) EMMI rendeletre A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról a köznevelésből vett analógia alapján határozzuk meg a felsőoktatási képzésben a kétnyelvűség kritériumát. Ezek alapján a bölcsődei nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy - biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára; - ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat; - készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv elsajátítására; - segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését. A felsorolt feladatok elvégzéséhez a nemzetiség nyelvét jól beszélő pedagógusokra és nevelőkre van szükség. A köznevelésben a fent hivatkozott rendelet 8§ szerint kétnyelvű nemzetiségi nevelés célja a nyelvismeret elmélyítése és a nevelés nyelveként való alkalmazása, amely hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához, a nyelv valóságos szituációban való használatához, és biztosítja a kiegyensúlyozott kétnyelvű nyelvi készség kialakulását a tanulóknál esetünkben a hallgatóknál. A képzés során a nemzetiségi nyelv és a magyar nyelv a tanítás nyelve. A nemzetiségi nyelv és a nemzetiség nyelvén tanított tantárgyak aránya intézményenként és évfolyamonként eltérhet, mert valamennyi tantárgy tanítható a nemzetiség nyelvén.

Kétnyelvű képzésnek a köznevelésben azt tekintjük, ha az adott órakeret legalább 50 %-ában a nemzetiség nyelvén folyik az oktatás. Ennek analógiájára születik meg a csecsemő- és kisgyermeknevelő BA óraterve német nyelven oktatható tantárgyi javaslata. A csecsemő- és kisgyermeknevelő BA óra és vizsgaterv egészét felöleli, kiemelve benne a német nyelven javasolt tantárgyakat. A hálóban valamennyi a szakhoz tartozó tantárgy megtalálható, ezen felül a német nyelven tanítandó tantárgyak tekintetében néhány új tantárggyal kiegészítésre is kerül. A kreditek tekintetében az eredeti éves kreditszámon belül teszünk javaslatot egyes helyeken módosításra. A kreditérték összesen nem változik, 180 kredit, ezen belül a német nemzetiségi szakirány 36 kredit, a németül tanított tantárgyak aránya az órakeret 50%-a.

A fentiek értelmében készül el a nemzetiség nyelvén oktató tantervek leírása is. Alapul véve a magyar tantervi leírásokat, kiegészítve a nemzetiségi nevelésre vonatkozó KKK elemekkel és német nyelvű szakirodalommal.

A német nemzetiségi szakirány létesítése céljából a Magyar Akkreditációs Bizottsághoz (MAB) benyújtandó további dokumentáció előkészítése szintén elkészült, ami tartalmazza a szakirány létesítésének indoklását és az engedélyezés céljából a miniszterhez írt konzorciumban (ELTE TÓK, PPKE BTK és PTE KPVK) kezdeményezhető kérelmet.

3) Horvát és német nemzetiségi nyelvi alapozó év

Az intézmény a 2017/2018. tanévben indítja először a német egy évvel később a horvát nemzetiségi nyelvi alapozó év elnevezésű képzést. Az új képzés célja a hallgatók nyelvtudásának a fejlesztése oly mértékben, hogy a nyelvi alapozó év sikeres befejezése után tanulmányaikat a horvát és a német nemzetiségi szakirányon óvodapedagógus vagy tanító szakon zökkenőmentesen folytathassák.

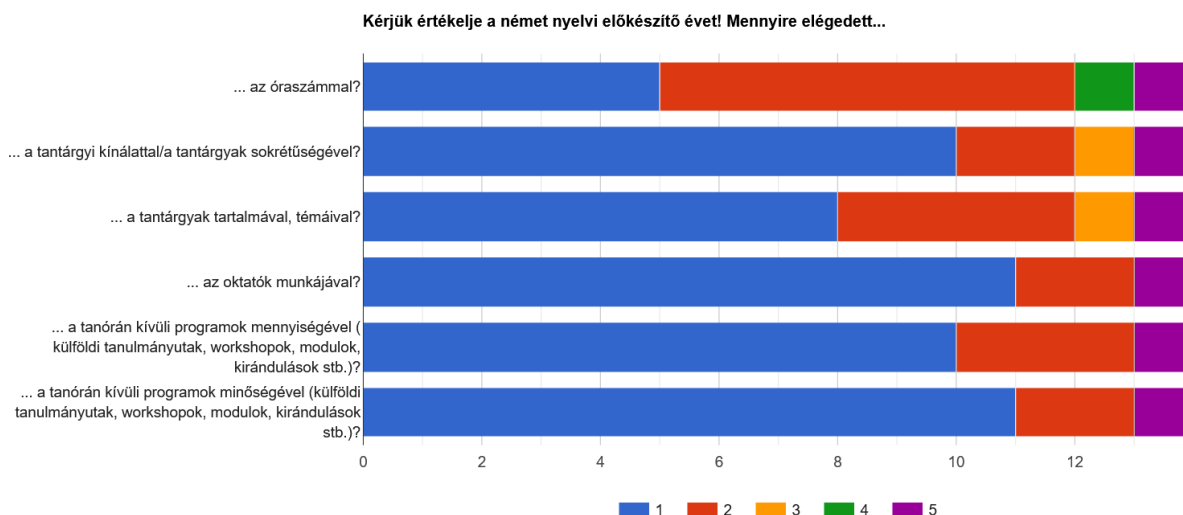
Az új képzés indítását a megelőző évek tapasztalatai teszik indokolttá és szükségessé: A nemzetiségi szakirányokra jelentkező leendő óvodapedagógus és tanító hallgatók – nappali és levelező tagozaton egyaránt – valamint a diplomás kiegészítő képzésekre érkező hallgatók is többnyire hiányos nyelvismerettel rendelkeznek, a hallgatók német nyelvi kompetenciái nem teszik őket alkalmassá arra, hogy megkezdhessék a német nemzetiségi tanulmányokat. A szakirányokon kétnyelvű (magyar és horvát/német) képzés folyik. A nemzetiség specifikus tartalmakat közvetítő tárgyakat horvát ill. német nyelven oktatjuk. A tanító nemzetiségi szakirányon olyan tanítók képzése a cél, akik a nemzetiségi iskolákban 1-4. osztályban minden tantárgyat képesek kétnyelven (magyar-horvát/német) tanítani ill. az óvodapedagógus nemzetiségi szakirányon olyan óvodapedagógusok képzése, akik a nemzetiségi óvodákban képesek a gyermekek számára horvát ill. német nyelvű foglalkozásokat tartani és két nyelven (magyar-horvát/német) a nevelési feladatokat ellátni. Az utóbbi években ennek a célnak az elérése, nagyon nagy erőfeszítéseket igényel mind az oktatók, mind a hallgatók részéről, mivel a felvételt nyert diákok jelentős része nem a megfelelő szintű nyelvtudással kezdi meg főiskolai tanulmányait. Ezért az EFOP projekt indulásakor kidolgozásra kerül a középiskolai nyelvi előkészítő évfolyamok mintájára egy új képzés – a „Német nemzetiségi nyelvi alapozó év (NALA)” és a „Horvát nemzetiségi nyelvi alapozó év (HALA), ami a nemzetiségi óvodapedagógus és tanító alapképzési szak képzési céljaihoz és a szakmai kompetenciákhoz igazodik. A képzés 2 féléves és 40 kredit szerezhető, nappali tagozaton (880 óra/év) és levelező tagozaton (360 óra/év).

Az oktatott tantárgyak leírása tartalmazza az elsajátítandó szakmai kompetenciákat, részletezi a nyelvi alapképzésben résztvevő hallgató tudását, képességeit, attitűdjét, autonómiáját és felelősségét. A Nemzetiségi Kutatóközpont számára fontos, hogy a tervezett nemzetiségi nyelvi alapozó képzés gyakorlatorientált legyen. Ezért a képzés megszervezése során a nyelvtudás fejlesztésére és a pedagógus hivatás megismerésére, valamint a nemzetiségi képzés speciális tartalmaira egyaránt nagy hangsúlyt fektet.

Tartalom alapján a tantárgyak 3 ismeretkörbe kerülnek: A *Nyelvi alapozó és kommunikáció ismeretkör* keretében a horvát ill. német nyelvi kompetencia fejlesztését a beszédkésztség fejlesztése, valamint a nyelvtani ismeretek bővítését célzó tárgyak fedik le. A *Nyelvi kompetenciafejlesztő ismeretkörhöz* tartozó tárgyak esetében a hangsúly a hallás-, olvasás- és íráskésztség fejlesztésén, valamint az országismeret bővítésén fekszik és a *nemzetiségi tartalmú ismeretkör* létrehozásával válik igazán gyakorlatorientálttá a képzés (tapasztalatszerzés nemzetiségi oktatási intézményekben, valamint ének-zenei ismeretek, színházi látogatás és kulturális programok terén).

A nyelvi alapozó év komplex vizsgával zárul. Kezdetben a német évfolyamokból volt lemorzsolódás, a horvát évfolyamokból nem. Sikeres záróvizsgát eddig 4 fő német és 1 fő horvát nemzetiségi tanító már tett. Jelenleg tanulmányokat folytat 7 fő horvát és 6 fő a német szakirányokon.

A 2019/2020-as tanév végén egy online kérdőíves felmérés során összegyűjtjük a képzésben résztvevő hallgatók tapasztalatait. A kérdőív kitöltése anonim és önkéntes. Az összességében felvett 17 fő német nemzetiségi hallgatóból 14-en töltik ki a kérdőívet. 12 hallgató belső készletéből (nem megfelelő nyelvtudás miatt) választja a nemzetiségi nyelvi alapozó képzést és csupán 2 fő külső kényszerből (sikertelen nyelvi alkalmassági vizsga következtében). A 14 hallgató közül 3 fő (21,4%) abbahagyja a képzést, 1 fő pedig, habár befejezi az alapozó képzést, nem folytatja tanulmányait az EJF-en. De még így is 71,4% (10 fő) a nyelvi alapozó év sikeres elvégzése után az EJF-en folytatja tanulmányait. A lemorzsolódók egészségügyi és családi okokra, valamint más szakmai fejlődési lehetőségek iránti érdeklődéssel indokolják döntésüket.

4. ábra: Elégedettség mérése német nyelvi alapozó évre vonatkozóan

A megkérdezett hallgatók 85,7%-a (12 fő) nagyon elégedett ill. elégedett a nyelvi előkészítő képzés órászámával, a tantárgyi kínálattal/a tantárgyak sokrétűségével és a tantárgyak tartalmával, témáival. Az oktatók munkájával, a tanórán kívüli programok mennyiségével és minőségével a 14 megkérdezett hallgatóból 13 fő (93%) nagyon elégedett ill. elégedett. 1 fő mindennel nagyon elégedetlen (lásd 4. ábra). A kutatásban résztvevők közül senki sem bánja meg, hogy járt a képzésre, még azok sem, akik abbahagyják.

A 14 megkérdezett hallgató több mint a fele (8-9 fő) találja a színházlátogatást (Német Színház, Szekszárd), a kéthetes nyelvfejlesztő kurzust anyanyelvi környezetben Hollabrunnban (Ausztria) és az osztrák vendégtanárok közreműködésével szervezett modulokat a nyelvfejlődésük szempontjából számukra a leghasznosabbnak (lásd 5. ábra).

5. ábra: Hasznos tevékenységek a nyelvi alapozó képzés során

A horvát és német nemzetiségi nyelvi alapozó év egyedülálló kezdeményezés a felsőoktatásban. Mivel a pedagógushiány a nemzetiségi oktatási és nevelési intézményekben is érzékelhető, fontos, hogy a horvát és német nemzetiségi óvodapedagógusok és tanítók nemcsak megfelelő szakmai tudással, hanem megfelelő nyelvtudással is rendelkezzenek, hiszen a nemzetiségük jövője, fennmaradása függ a munkájuktól. Az oktatók tapasztalatai és a hallgatók körében végzett kérdőíves felmérés eredményei azt bizonyítják, hogy a nemzetiségi nyelvi alapozó év bevezetése egy sikeres képzés. Fontos, hogy a továbbiakban is legyen lehetőségük a nem megfelelő nyelvtudással rendelkező hallgatóknak nyelvi alapozó képzésben részt venni.

4) Hallgatói asszisztenciában folytatott nyelvi kommunikáció fejlesztés

Szintén egyedülálló kezdeményezés a hallgatói asszisztenciában folytatott nyelvi kommunikáció fejlesztés. Új lehetőségek iránt nyitott, vállalkozó és megfelelő nyelvtudással rendelkező nemzetiségi szakirány hallgatói vesznek részt az asszisztenciában, akik felvállalják, hogy 2-3 partner hallgatóval rendszeresen kommunikálnak online eszköz segítségével. A program keretében az alapozó nyelvi év hallgatóival (9 fő) három horvát tanító nappali tagozat hallgató foglalkozik, akiket a horvát anyanyelvi lektor segít.

A német kommunikációs programban 9 asszisztens vesz részt az intézetigazgató irányításával és a megszólított társalgási partnerek száma 30 fő fölé kerül.

Az online társalgások mindig egy személyesebb beszélgetéssel – érdeklődés egymás iránt - indultak. Az egyszerű párbeszéd, irányított kérdések (segítségképp felsorolt válaszlehetőségekkel) könnyebben mentek. Aki tudta, hogy hibásan beszél, pontosítani szeretett volna a beszédén, megállt és megkérdezte, hogyan mondja helyesen az adott kifejezést, mondatrészt. A hallgatók, mint beszélgetés irányítók mindig felkészültek. Általában vázlat tervezettel, de volt, aki a beszélgetésekhez Word dokumentumot készített, ami kérdéseket, válasz lehetőségeket, beszédtemákat, nyelvtani feladatokat, írásbeli- és hallott szövegértéshez feladatokat, képleírásokhoz kérdéseket, a folyamatos beszédhez alternatívákat esetleg fordításokat tartalmazott. A beszélgetések napirendről, sportról, rekreációról, szabadidőről, utazásról, étkezési szokásokról, természeti- és építészeti érdekességekről, életmódokról, életterekről, a mindennapi otthoni aktivitásokról, egészségről, táncról, az anyaországokról vagy a világ országairól stb. folytak.

Legtöbben a Messenger videó-chatet, mint kommunikációs csatornát használták a beszélgetésekhez. Nemcsak beszélgetni tudtak így, hanem szöveget, újsághírt is egyszerre olvasni vagy feladatokat közösen megoldani. A videó-chaten keresztül gördülékenyen ment a társalgás, a fájlok letöltése senkinek sem okozott gondot, technikai probléma nem merült föl.

Az online beszélgetés hatékony gyakorlási és tanulási módszer. A távolságok leküzdése, az időpontok meghatározása szempontjából nagyon előnyös lehetőség.

Hallgatói asszisztenciában online folytatott nyelvi kommunikáció fejlesztés nagyon sikeres program volt, mert nemcsak a partner hallgatók számára volt jó lehetőség a nyelv gyakorlására, hanem az asszisztens hallgatók számára is: Egy horvát szakirány hallgató szerint „Így kipróbálhattam magam, mint tanító - ez volt az első alkalom, hogy tanítsam a horvát nyelvet és ne „tanuló” legyek.” A beszélgető partnerek nagyon nyitottak voltak a lehetőségre. Mindenki - asszisztens és partner - aktívan dolgozott., örült, hogy használja a célnyelvet.

5) Ösztöndíjprogram nemzetközi nyelvfejlesztő kutatóprojekt megvalósítására

Az ösztöndíjprogram is kapcsolódik a nyelvi alapozó év elnevezésű képzéshez, mert a hangsúly a szóbeli kommunikáció fejlesztésére és a német nyelv használatára, valamint a kiejtés tökéletesítésére helyeződik. Az ösztöndíjpályázat gyakorlatorientált német nyelvtudás fejlesztését tűzi ki célul német anyanyelvi környezetben. A program az alsóausztriai Pedagógiai Főiskolával (PH NÖ) *Badenben* és *Hollabrunnban* a főiskola keretében működő nyelviskolában (Sprachschule Hollabrunn) valósul meg. A programban összesen 55 hallgató kap ösztöndíjat, ebből 35 fő kéthetes intenzív nyelvfejlesztő kurzusra utazik Hollabrunnba (2018-ban 7 fő, 2019. júliusban 21 fő és 2020. februárban 7 fő).

A résztvevők nagyon hasznosnak ítélték, hogy német nyelvterületen volt lehetőségünk a német nyelvfejlesztő módszerek megismerésére, így rá voltak utalva arra, hogy használják a nyelvet. Ez az egyik legjobb lehetőség az idegen vagy nemzetiségi nyelv gyakorlására, mert az anyanyelvi környezetben sokféle helyzetben (a szállodában, étteremben, kiránduláson, óvodában), „kellett” helytállni és a német nyelvet használni. Napi rendszerességgel olvastak helyi újságokat, feldolgoztak egy-egy cikket, ami jó hatással volt a szövegértés fejlesztésére és szókincsük nagyon sok új és hasznos szóval gyarapodott. Több feladat elvégzéséhez a helyiek segítségét kellett kérni, ezáltal fejlődött szóbeli kommunikációjuk. Fabulákat, elbeszéléseket és történelmi eseményeket kellett feldolgozni párban és a munka során egymással is német nyelven kellett kommunikálni. Lehetőségük volt kirándulni is (Bécs), ahol szintén sok új élményt szerezhettek, és kicsit jobban megismerhették Ausztria fővárosát. A helyi „Radio Ypsilon” felvételt készít a hallgatókkal, az archív adás elérhető (Lásd link: <https://cba.fro.at/446413>).

Összességében igen eredményes két hetet tölthettek a résztvevők Hollabrunnban. A változatos programok, módszerek, az anyanyelvi környezet elősegítette, hogy bátrabban és magabiztosabban szólaljanak meg német nyelven. Az ösztöndíjas lehetőség nagyban hozzájárult a kitűzött cél - egy stabil német nyelvtudás - eléréséhez.

2020 nyarán a CoVID-19 vírus miatt nem merték a hallgatók felvállalni, hogy két hétre külföldre utazzanak. Ezért felvetődött a virtuális megvalósítási lehetőség: 7 hallgató online dolgozott és hajtotta végre a nyelvfejlesztő kutatását. A 40 órás nyelvi kurzus kiváló nyelvfejlesztő lehetőség. A résztvevők a kurzusvezetőkkel, bár online, de nyelvi környezetbe kerülhettek (az anyanyelvi környezet további előnye, sajnos nem valósulhatott meg). Sokszor kellett saját véleményüket megfogalmazni, vagy egy témáról beszélgetni. A tematikus órákon jó nyelvfejlesztő lehetőség volt a képek leírása, saját prezentáció készítése, német dalokon keresztül való témafeldolgozás. A hallás utáni megértésre is nagy hangsúly került.

A nyelvfejlesztő kutatóprojekt Badenben a Pedagógiai Főiskolán két alkalommal valósul meg. 2019.02.20-22. között 4 fő német nemzetiségi tanító hallgatóval és 2020. 02. 09-15. között 9 hallgatóval. Közülük két óvodapedagógus hallgató egy kétnyelvű angol-német óvodában (!Biku Villa, 2500 Baden, Renngasse 7, Link:<https://www.biku.at/kids-teens/villa-baden/informationen/informationen/informationen>), és 7 fő német nemzetiségi tanító hallgató a Pedagógiai Főiskola Gyakorló Iskolájában (Praxisvolksschule PH NÖ, 2500 Baden, Mühlgasse 67, Link: <https://praxisvs.ph-noe.ac.at/>) hospitálhat. A programrésztvevők részese lehettek a „Tag der Mathematik” továbbképzésnek is <https://www.ph-noe.ac.at/de/ph-noe/wir-ueber-uns/fachbereiche/mathematik/aktivitaeten.html> és kulturális programlehetőségekből is választhattak. Alkalmuk volt fejleszteni a német szaknyelvi tudásukat, tapasztalatot szerezni a mindennapi nyelvhasználatról, kiejtésről. A hospitálásunk alkalmával pedig számos ötletet gyűjthettek a nevelési és oktatási módszerekről, eszközökről.

6) Szaknyelvi tantárgyleírások és tematikák nemzetiségi nyelven

Az EFOP pályázat keretében működő együttműködés az anyaországok főiskolái, az Alsó-ausztriai Pedagógiai Főiskola (PH NÖ) és az eszéki Josip Juraj Strossmayer Egyetem Tanítóképző Kar szakos oktatói között arra irányul, hogy a tapasztalatok átadásával támogatják a hazai nemzetiségi (horvát és német) tanítói és óvodapedagógusi szakképzettség megszerzését. Az EKF nemzetiségi hallgatók részt vesznek egy olyan kétnyelvű képzésben, melyben a horvát és a német nyelv tantárgypedagógiáján túl szaktantárgyak módszertanát és szaknyelvét horvátországi és ausztriai vendégelőadók is oktatják. Az EFOP projekt együttműködése keretében 6 szaktantárgy – az ének-zene, a matematika, a technika, a természetismeret, a

testnevelés és a vizuális nevelés szaktantárgyak - leírását és 25 tanegységből álló tematikák kidolgozását készítik el a partner főiskolák szakos oktatói. Ily módon pótolva a hazai nemzetiségi pedagógusképzés gyenge pontján jelentkező szaktárgyi hiányosságot.

7) Nemzetiségi tanító mesterszak

A főiskola 2015.-2016. tanévben MAB-hoz mesterszak szakindítási kérelmet nyújt be, mert a jogosultság megszerzésével arra törekedne, hogy a német vagy horvát szakirányú tanítói végzettséggel rendelkező pedagógusok tanári szakképzettséghez juthassanak és a nemzetiségi közoktatási feladatokat elláthassák, a nemzetiségi nyelvet az általános iskola 7. és 8. osztályban is oktathassák. A tanárképzési jogszabályok rendjét követve szakpárba rendezve nyújtja be a szakindítási kérelmet, miszerint a *német és nemzetiségi német nyelv és kultúra tanára (általános iskolai) MA* szakpár tagja a *horvát és nemzetiségi horvát nyelv és kultúra tanára (középiskolai) MA* lett.

A kérelem sajnos nem kap támogatást, ezért 2017-ben a Nemzetiségi Kutatóközpont feladatkörébe kerül a nemzetiségi mesterszak problémakör megvizsgálása, a tervek kidolgozása és esetleges megvalósítása. A munkatársak között többször is megvitatásra kerül a téma, majd az ELTE TÓK német nemzetiségi tanítók számára létrehozott lehetőség, hogy hallgatói a linzi Pedagógiai Főiskolán (PH OÖ) Erasmus ösztöndíjasként két félév alatt mesterszak végzettséget szerezhetnek, meghatározza a kutatási irányultságunkat. 2020-ban felmérésünket már nem a tanár mesterszakra vonatkozóan indítjuk el, hanem megfogalmazásra kerülnek a célkitűzések a *német nemzetiségi tanító mesterszak (MA)* létesítésével kapcsolatban:

- További ismeretszerzés, valamint a szakmai elmélyülés lehetősége, specializálódás a nemzetiségi tanító végzettségnek megfelelő szakterületen, tudományos kutatómunka folytatása (ld. nemzetiségi témájú kutatások, projektekbe való bekapcsolódás stb.).
- A meglévő nyelvtudás és az idegen nyelvi kompetencia fejlesztése.
- Szorosabb együttműködés kialakítása a nemzetiségi iskolákkal, mint gyakorlati helyekkel, ahol lehetőség nyílik a pedagógiai munkára való reflektálásra, a megszerzett nemzetiségismeret és módszertani tudás gyakorlati alkalmazására.

7.a) Online igényfelmérés összegzése

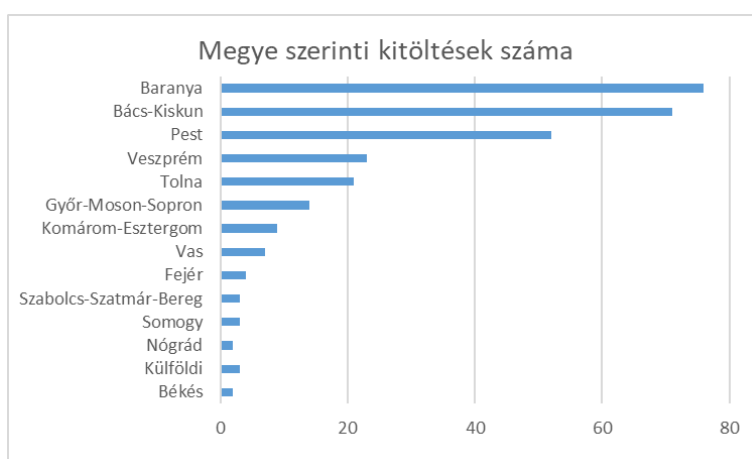
a Nemzetiségi tanító mesterszak vonatkozásában

Az online kérdőív linkje: [kérdőív](#) illetve <https://tinyurl.hu/dP5a/>

Az EFOP-3.6.1-16-2016 - 00025 kódszámú projekt keretében végzett felmérés a német és horvát nemzetiségi tanító mesterszak alapításáról szól. A kutatás a tanító diplomára épülő

német, illetve horvát nemzetiségi tanító mesterszak indításának szükségességét vizsgálja, vagyis, hogy a magyarországi horvát és német nemzetiség körében mutatkozik-e igény arra, hogy a nemzetiségi és kétnyelvű nemzetiségi iskolákban a nemzetiségi tanító szakképzettséggel bíró pedagógus tudását mesterszakon elmélyítse. A tervezett képzés a 8 féléves nemzetiségi tanító BA képzésre épül, annak folytatásaként (osztrák mintára). A tervezett képzési idő 2 félév, a megszerezhető kreditérték 60 kredit.

A kérdőíves felmérés 2020. május és július között valósult meg. A nemzetiségi intézményekkel, az országos nemzetiségi irodákkal és nemzetiségi önkormányzatokkal való kapcsolat felvételének köszönhetően az ország több régiójából is érkeztek válaszok, a 6. ábrán szereplő megyék lefedik a népszámlálási eredmény alapján nemzetiségi településnek mondható területeket.

6. ábra: A megkérdezettek munkahelye megye szerinti megoszlása

A foglalkozás szerinti megoszlást tekintve nagyrészt – a megkérdezettek 61 %-a közoktatásban dolgozó pedagógus (177 fő), amely megegyezik az intézmény elsődleges célcsoportjával a képzés kialakításának és indításának vonatkozásában. Rajtuk kívül 33 fő intézményvezető (11%), 12 fő felsőoktatásban dolgozó oktató (4 %), 27 fő főiskolai/egyetemi hallgató (9 %) töltötte ki a kérdőívet, valamint további 34 fő (12 %), aki valamelyik nemzetiségi szervezet képviselője, vezetője (lásd 7. ábra).

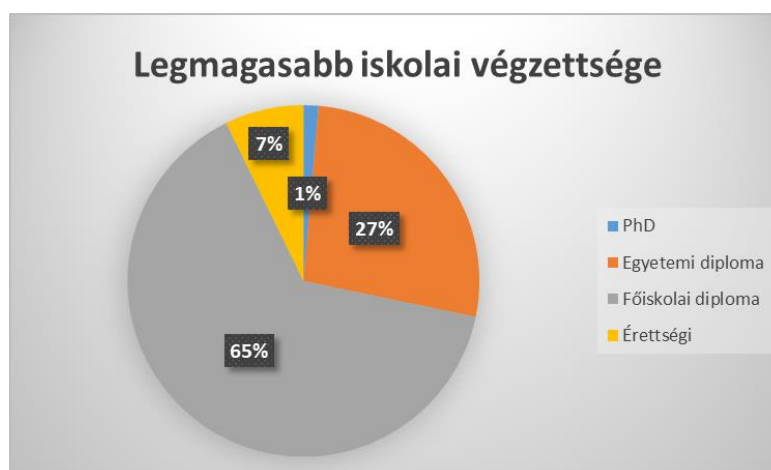

7. ábra: A megkérdezettek foglalkozás szerinti megoszlása

Életkor tekintetében a kitöltők négy csoportba sorolhatók: a megkérdezettek 16 %-a 36 év alatti (44 fő), ebből a fele 25 év alatti. A megkérdezettek többsége középkorú, 93 fő (32 %) 36 és 45 közöttiek, 112 fő (39 %) 46-55 évesek és 41 fő (14 %) 56 feletti.

A kitöltők közül 73 % (212 fő) német nemzetiségű, 5 % (16 fő) horvát nemzetiségű, 19% (54 fő) nem tartozik nemzetiséghez, 3 % (8 fő) pedig más nemzetiséghez tartozónak vallja magát.

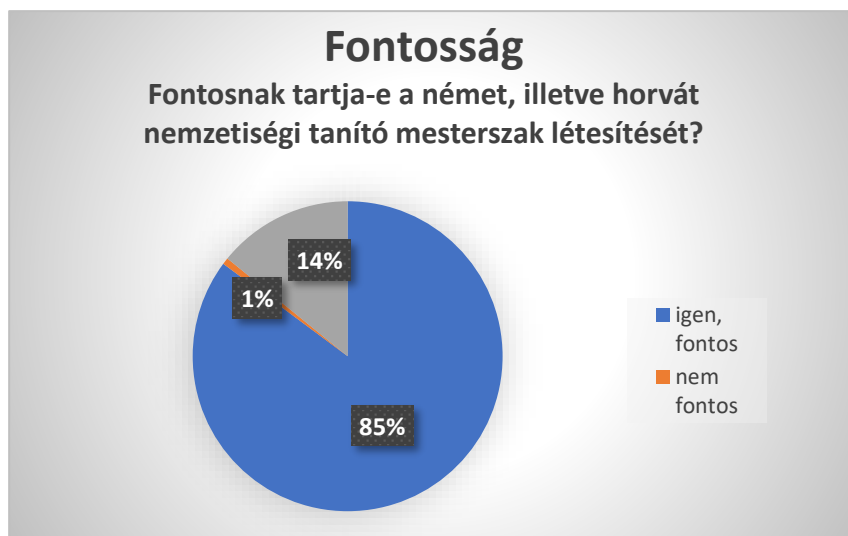
A megkérdezettek 65 %-a (187 fő) szerzett főiskolai diplomát, 7 %-a (21 fő) érettségizett. Tehát a válaszadók 72 %-a érintett lehet a nemzetiségi tanító mesterszak létrehozásában és indításában, a kutatási terület célcsoportja. A megkérdezettek 27 %-a (78 fő) egyetemi diplomával rendelkezik, ily módon nem érdekelt a tanító mesterszak végzésében (lásd 8. ábra).

8. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettség szerinti megoszlása

A kérdőív 7. pontja azt vizsgálja, hogy érintik-e és befolyásolják-e a megkérdezettek mindennapjait a nemzetiségi kérdések, a nemzetiségi oktatás és nevelés. Mindössze 25 fő (9%) nyilatkozik úgy, hogy a mindennapjaikat nem befolyásolják a nemzetiségi kérdések. Az adott

válaszok alapján elmondható, hogy a nemzetiségi kérdések a kérdőív kitöltőinek 91%-át (265 fő) érintik közvetlenül. Legtöbbször elsősorban az oktatás és a nevelés vonatkozásában érintettek.

9. ábra: A nemzetiségi tanító mesterszak létesítésének fontossága

A kérdőívet kitöltők 85 %-a (247 fő) fontosnak tartja a német, illetve horvát nemzetiségi tanító mesterszak létesítését (lásd 9. ábra). 2 fő (1 %) azt gondolja, hogy nem lenne fontos a nemzetiségi tanító mesterszak létrehozása. 41 fő (14 %) nem tudja, hogy egyetért-e a mesterszak létrehozásának célkitűzésével.

10. ábra: A nemzetiségi tanító mesterszak elvégzésének tervezése

A válaszadók közül 95 fő (33%) valószínűleg életkoránál fogva nem tervezi a nemzetiségi tanító mesterszak elvégzését, 51-en (17%) azért, mert nincs tanító BA végzettségük és 12 fő (4 %) nem szeretné elvégezni, bár tanító végzettségét tekintve elvégezhetné.

78 fő (27 %) különböző okok miatt bizonytalan, de a megkérdezettek 19 %-a (54 fő) motivált a nemzetiségi tanító mesterszak elvégzésében (lásd 10. ábra), és pozitívan értékeli,

hogy végre a tanítói pályán is lenne lehetőség mesterfokozat elérésére. Ez továbblépési lehetőséget jelent számukra a pedagógus életpályamodellben, és anyagi előnnyel is járna a közoktatásban dolgozók bértábla szerinti besorolása miatt. Többen a mesterszak elvégzésében a tanító szakon megszerzett tudás bővítésének lehetőségét látják. A szakmai fejlődés perspektívája már az alapszakot végző hallgatók számára is fontos lehet, ugyanis *„több hallgató vonzható a képzésbe, ha van továbblépési lehetőségük”*. Valamint *„sok hallgatóban megvan az igény, hogy mesterszakot végezzen a tanítói diploma megszerzése után”*. A kitöltők nagyrészt fontosnak tartják, hogy lehetőség legyen az óvodától az egyetemig tartó nemzetiségi nevelésben-oktatásban részt venni, és hogy a pedagógus, aki ezen a területen képezte magát, szerezhesse meg a legmagasabb végzettséget, a vele járó bérezéssel együtt.

A gyakorló pedagógusok motivációjában továbbá meghatározó a folyamatos képzés lehetősége, igényük van szakmai megújulásra, nyelvi, módszertani szempontból egyaránt. Többen megfogalmazták a folyamatos kihívásoknak való megfelelés igényét, hogy lépést tarthassanak a társadalmi változásokkal, a pedagógiai tevékenység új kívánalmaival. Szeretnék, ha az egymás közti tapasztalatcsere során módszertani kultúrájuk bővülne, és még tudatosabbá válna az oktatási-nevelési tevékenységük. A mesterszak elvégzése véleményük szerint új módszerek elsajátítását teszi lehetővé, valamint saját kutatások végzését, a tanítói munka elmélyítését, rangjának emelését.

7.b) Német nemzetiségi tanító mesterszak létesítés dokumentációjának kidolgozása és összeállítása

Az online kérdőíves felmérés kiértékelését követően szakmai megbeszélést tartotunk, külső szakértők bevonását fontolgatjuk és meghívjuk TEAMS megbeszélésre az ELTE TÓK, a PPKE BTK és a PTE KPVK a német nemzetiség körébe tartozó kutatásban és oktatásban kiemelkedő eredményeket elért kollégákat, akik közreműködésével megkezdődik a német nemzetiségi MA alapítás dokumentációjának a kidolgozása, ami magába foglalja a Képzési Kimeneti Követelmények (KKK) megfogalmazását, az óra- és vizsgaterv (tantárgyi háló Excel tábla formátumban való) összeállítását és a tantárgyak leírását.

A mesterképzési szak célja, olyan német nemzetiségi tanítók képzése, akik – a változó társadalmi szükségleteknek, az általános iskolai nevelés-oktatás céljainak megfelelően – képesek a tanulók személyiségének komplex fejlesztésére, ezen belül fókuszálva a német nyelv élményszerű átadására és a nemzetiségi ismeretek tanításával a kettős identitás kialakítására, elmélyítésére. Felkészültek az általános iskola első hat évfolyamán a német nyelv és népismeret tárgyak, továbbá az általános iskola első négy osztályában valamennyi területen folyó német

nyelvű nevelés és oktatás feladatainak ellátására. A mesterszakot végzett pedagógusok a német nemzetiségi nevelési, tanulási folyamatok egészét átfogó módon alkalmazzák és kutatják, kiemelt figyelmet fordítva a nemzetiségi identitásra, a gyerekek kulturális kötődéseire, valamint német nyelvű fejlesztésére. A mesterszakon oklevelet szerzett tanítók az intézményes nevelés első szakaszaiban és a közművelődés színterein, valamint a nemzetiségi szervezetek képviselőivel, továbbá a nevelési környezet valamennyi szereplőjével együttműködve támogatják a gyermekek fejlődését a német nemzetiség nyelvének és kultúrájának tevékeny elsajátítása során. Az élethosszig tartó tanulás útján haladva felkészülnek tanulmányaik doktori képzésben történő folytatására.

Míg a bölcsészképzésben részt vevő német tanárok a szak mellett egy másik szakot választanak, addig a tanítók képesek alsó tagozaton minden tárgy tanítására. Ennek a német nyelvű szakszókincsnek és ennek a speciális tanítási formának az elmélyítése szintén fontos küldetése a mesterszaknak, amely éppen ezért német nemzetiségi tanító BA alapszakos végzettséget szab meg bemeneti feltételként, mert ezeket a pedagógusokat készíti fel professziójuk magasabb szintű művelésére.

A német nemzetiségi tanító mesterszakon végzett pedagógusok az iskolákban magas színvonalon végezzék munkájukat, pedagógustársaikkal folyamatosan megosszák jó gyakorlataikat. A német nemzetiségi kultúra aktív ápolása, a német nyelv élményalapú közvetítése elősegítik a német nemzetiség fennmaradását, továbbá a munkájukat megalapozó és fejlesztő kutatások kibővítésével sort keríhetnek elmélyült tudományos tevékenység, doktori tanulmányok folytatására.

A mesterszak elvégzésével *okleveles német nemzetiségi szakos tanító* szakképzettség szerezhető. A képzés két féléves, kreditértéke 60 kredit, óraszama 340 tanítási egység.

A német nemzetiségi tanító mesterszak létesítése céljából a Magyar Akkreditációs Bizottsághoz (MAB) benyújtandó további dokumentáció előkészítése szintén elkészül, ami tartalmazza a szakirány létesítésének indoklását és engedélyezés céljából konzorciumban (ELTE TÓK, PPKE BTK és PTE KPVK) a miniszterhez írt kezdeményezhető kérelmet.

Összegzés:

Az EFOP vállalatunknak megfelelően oktatói állományunk bővítését, valamint a minősített oktatók számának növelését célozzuk meg, melyet sikeresen teljesítünk. Két német szakos oktató és egy horvátos kolléga nyer felvételt, akik megkezdik PhD tanulmányaikat Szegeden (SZTE), Budapesten (ELTE) és Eszéken (Stossmayer E.). A kutatásba bevonnunk több német és horvát szakirány hallgatót is, akik segítik a felmérések és további programcsomagok szakmai

előkészítését, hallgatói asszisztensi feladatokat, valamint többen a programunkhoz illeszkedő kutatásokat folytatnak.

A Kutatóközpont kollégái számos hazai és külföldi konferencián, szakmai találkozón vesz részt, tudományos, ismeretközvetítő előadásokat tart és publikál többnyire németül vagy angolul, ritkán magyarul.

Összességében elmondható, hogy az EFOP pályázat által nagyon sikeres szakmai években volt részünk, ahol a hallgatók fejlődése mellett az oktatók is mély és pozitív tapasztalatokat éltek át.

Írta: **Dr. Manz Adelheid**